

Motståndaren är fortfarande välorganiserad

Rapport om en hetsjakt på arbetaroppositionella
Kiruna 2013-14

INLEDNING

Knegarkampanjen är en politisk förening för vanliga jobbare som inte får sin röst hörd i politiken. Vi uppmanar alla våra aktiva och sympatisörer att engagera sig i föreningslivet, särskilt i arbetarföreningar såsom facket och hyresgästföreningen. Vi står för politisk frihet i facket, det vill säga att inget parti ska styra fackets inre liv. Vi anser samtidigt att fackföreningsrörelsen som är Sveriges största folkrörelse måste kunna ställa kollektiva och självständiga krav och försöka förena sina medlemmar i en opposition till borgerlig politik, slåss för en självständig plattform där medlemmarnas intressen sätts i fokus. Knegarkampanjen kämpar för medlemsmakt mot pampvälde och toppstyrning. Vi är svurna fiender till byråkratiska envälden och bolagsmakt och är den enda arbetaroppositionen i Kirunas politiska liv.

Under det senaste året, drygt, har jag som är Knegarkampanjens talesperson och framförallt är aktiv i att syna kommunpolitikens vinklar och vrår, bevittnat en alltmer skruvad hetsjakt på vår förening där den ena absurda anklagelsen efter den andra basunerades ut i media, och lokala representanter för både partier, fack och storbolag ansträngde sig för att sprida rädsla för Knegarkampanjen och våra sympatisörer.

Hetsjakten riktades framförallt mot våra medlemmar som är gruvarbetare och medlemmar i IF Metalls arbetsplatsklubb Gruvtoivan, och började efter att LKAB varslat 20 gruvarbetare om avsked och i media krävt dem på mångmiljonbelopp för ”fusk med tidstämplingen” i februari 2013, det som senare visade sig handla om olovliga beting med arbetsledningen djupt involverad.¹

För att reda ut frågan varför detta skedde har jag varit tvungen att göra min egen utredning av händelseförloppet och dess sammanhang. Slutsatserna jag drar är att försvaret av arbetares intressen mot bolagsmakt och kampen för medlemsstyrda fackföreningar hotar mycket stora och välorganiserade intressen och att svartmålningen av Knegarkampanjen var en manöver från dem vars maktställning hotades. Man får inte glömma att aktörerna var ett av Sveriges största exportföretag (LKAB), en av landets viktigaste fackföreningar (IF Metall) med sin fackligt-politiska samverkan med landets största politiska parti (Socialdemokraterna). Bombardemanget av en liten arbetarförening utan maktställning framstår i det perspektivet som smått absurd om man inte inser vilka krafter arbetarna på LKAB faktiskt utmanade. Styrkan och frenesin i hetsjakten på Knegarkampanjen visar att byråkraterna inom arbetarrörelsen upplevde den rörelse som uppstod bland gruvarbetare i Kiruna i spåren på avskedsvarslet i februari, som ett faktiskt hot.

Andra arbetare som samlas och börjar röra sig självständigt omkring sina egna intressen utan att låta sig hunsas av regler som är instiftade för att ta ifrån dem inflytande och/eller köra med dem, eller av förstelnade arbetarorganisationer som inte lever för, utan av dem, kommer att göra liknande erfarenheter. Gruvarbetare i Kiruna har återigen fått göra erfarenheten av att motståndaren är välorganiserad² och kan utifrån detta dra viktiga slutsatser om hur man organiserar arbetarkampen på 2000-talet. Denna erfarenhet kan bli viktig för andra arbetarkollektiv och jag ser det därför som min plikt att offentliggöra denna utredning om varför Knegarkampanjen och våra medlemmar angreps från alla upptänkliga håll, av vem och hur det gick till.

/ Annika Blomberg, insynspolitiker för Knegarkampanjen i Kiruna Kommun, juni 2014

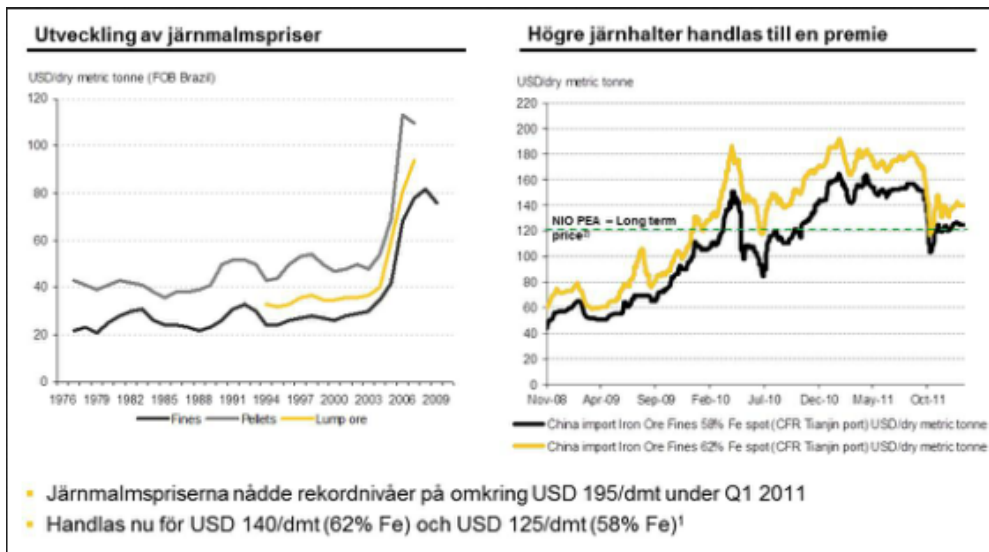
---

¹Dagens Arbete 9 september 2013: http://www.da.se/home/da/content.nsf/aget?openagent&key=lonefusket_pa_lkab_1378285336917

² ”Kamrater, motståndaren är välorganiserad” är en dokumentärfilm om den vilda strejken i Kiruna, Malmberget och Svappavaara 1969-70. <http://www.folketsbio.se/filmer/filmer/901>

I. Vad är LKAB för ett slags bolag?

Sedan början av 2000-talet har världsmarknadspriserna på järnmalm ökat om man jämför med deras historiska nivåer.³ De nådde toppen 2011 för att sen falla tillbaka något och befinner sig nu 2014 på tillbakagång.

Prisuppgången ledde till ett järnmalmrally och LKAB genomförde 2011 sin största investering någonsin, den nya huvudnivån på 1 365 meter under jord där 600 miljoner ton järnmalm ska brytas. Efter det som allmänt kallas finanskrisen 2008 forceras den pågående uttömning av råvaror och rovdriften över hela världen. Malmfältsborna har fått se detta i form av ett slags framväxande klondyke där samhällsutvecklingen blir eftersatt i jakten på exportintäkter och marknadsandelar. LKAB är ett litet företag på världsmarknaden men med flera konkurrensfördelar; tillgången på magnetit och ställningen som EUs hemmagruva. Huvudinriktningen för LKAB är att försvara och ta nya marknadsandelar globalt vilket avspeglade sig i valet av styrelseordförande 2011 då Marcus Wallenberg utnämndes av regeringen, dock för en kortare period.⁴ Detta avspeglar sig också i målet att öka produktionen med 30% på kort tid och i jakten på nya kunder i USA/Kanada. LKAB har dessutom lagt grunden till expansionen via avtal med despotiska regimer som t ex Saudiarabien⁵ för byggandet av kulsinterverk MK3 och KK4 2007-08 och nya metoder för pelletsreduktion.

”LKAB var 2012 Sveriges åttonde största exportföretag, med en export på över 23 miljarder kronor. Tillsammans med övrig gruvnäring stod vi för elva procent av svensk bruttoexport och 64 procent av den svenska nettoexporten 2012. LKAB har stora ambitioner att på några år använda det gynnsamma läget på järnmalmemarknaden till att bygga ett större och starkare företag. Plus 35 procent leveransförmåga till år 2015 är planen i ett första steg. Det gäller att växa med kunderna för att inte tappa marknadsandelar.(...) Nu gäller det att inte försitta tillfället. Kundrelationer i järnmalmsbranschen är långsiktiga och trögörliga. Det pågår över 250 järnmalmprojekt i världen, och LKAB:s expansion tar sikte på att etablera en ökad leveranskapacitet innan marknaden åter mättats. Nästa generations LKAB grundas nu genom investeringar i tre nya gruvor, två nya huvudnivåer i befintliga gruvor, forskning och ny infrastruktur.”⁶

³ Se bilden. Källa: ravarumarknaden.se

⁴ 2014 var Wallenbergs uppdrag slutfört och en ny styrelseordförande utsågs i april.

⁵ http://www.bergsmannen.se/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=1061

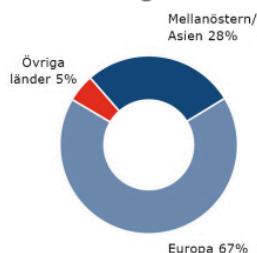
⁶ <http://www.lkab.com/sv/om-oss/> Även bilden är tagen från samma källa.

Marknad

LKAB:s främsta marknader är markerade med gröna pilar. Under 2013 finns planer på att även inta den Nordamerikanska marknaden.

Omsättning marknadsområde 2012

Europa är LKAB:s största marknad.

NSD Johanssons framtidsplan
NYHETER SPORT KULTUR NÖJE OPINION FAMILJ RESOR BLOGGAR KONTAKT
Luleå Kiruna Gällivare Boden Tornedalen Kalix/Övertälje Jokkmokk

Prova NSD på webben och i mobiler

Gruvarbetare fuskade för miljonbelopp

17:37 | 13-02-18 | Kommentera 376 | Skriv ut

KIRUNA 25 anställda vid statliga LKAB har under flera år fuskat till sig lön motsvarande mångmiljonbelopp. En person har stämplat in åt de andra i skiftlaget, som stannat hemma med full lön.

LÄS MER
2013-02-15 KIRUNA
Törnman: "Det känns in i mörger"

- Det handlar om ett allvarligt missbruk av arbetstid på en arbetsplats under jord i

Den forcerade jakten på marknadsandelar genom snabb ökning av produktionsvolymerna har åtföljts av en hård kostnadspress som går under beteckningen Program LKAB 370 som innebär att kostnaden per ton ska drivas ned samtidigt som produktionsvolymerna pressas upp. Enligt Anders Kitok, direktör Mining 2012: "Vi skall ned till en kostnad på 370 kr per ton. När vi klarat det är vi konkurrenskraftiga och motståndskraftiga även om konjunkturen viker ytterligare. Vi måste bli så starka att vi både kan stå emot konjunkturedgångar och klara våra åtaganden (...)"⁷ Program LKAB 370 har en styrgrupp där "cheferna för gruvar, pelletsproduktion, fackliga representanter, forskning, inköp, logistik och controllers" ingår.⁸

LKAB är med andra ord ett hungrigt exportföretag med hård intern kostnadsjakt dit de de fackliga organisationerna knutits upp genom styrgrupper och projekt. Till detta hör att stadsomvandlingarna i Malmfälten knapar både på vinstmarginalerna och de anställdas levnadsstandard.

2. Varslet om avsked för 20 LKAB-anställda

18 februari 2013 släppte NSD och Nordnytt nyhetsbomben om att 25 (minskades sedan till 20) anställda på LKAB "fuskat med tidstämplingen" och hade varsel om avsked och krav på miljonskadestånd att vänta.⁹

Medlemmar inom Gruvtolvan har återberättat att mediauppgifterna om varslet skapade konflikter i klubbstyrelsen om hur man skulle agera. Skulle man försvara "de 20s" anställningar mot bolagets anklagelser eller skulle man försöka

förhandla fram ett snyggt avslut? Yngre aktiva menar att det gick en skiljelinje mellan dem själva som ville försvara anställningarna och de äldre. Hårda ordväxlingar förekom och ultimatum for genom luften, men det förkommer också uppgifter från flera håll om att IF Metalls förbundsfolk hade bestämt - redan på förhand - att de inte tänkte driva konflikten till central förhandling eller stämna LKAB till Arbetsdomstolen trots att det på ett tidigt stadium hade framkommit att det rörde sig om olovliga helgbeting som arbetsledningen organiserat och attesterat. Bland de 20 som skulle varslats ingick dessutom inga arbetsledare eller chefer.

⁷ http://www.lkab.com/Global/Documents/Tidningar/Veckobladet/Veckobladet%202012/Veckobladet_2012_Nr6.pdf

⁸ http://www.lkab.com/Global/Documents/Tidningar/Veckobladet/Veckobladet%202012/Veckobladet_2012_Nr6.pdf

⁹ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/gruvarbetare-fuskade-for-miljonbelopp-7480068.aspx>

Mycket tyder alltså på att IF Metall och starka krafter inom Gruvtolvan var beredda att offra ”de 20” genom att sitta still i båten, värna om ”LKABs varumärke” och se det som ett ”attitydproblem” hos de anställda. Klubbordförande Jan Thelin berättar att LKAB-ledning och fack redan påbörjat ett arbete som bland annat handlar om värderingar på arbetsplatsen. ”- Det här visar att vi måste lägga ännu mer energi på det.”¹⁰

Utsikterna för de yngre krafterna inom Gruvtolvan att fajtats för ”de 20” var med andra ord inte så goda. Men vilka var konsekvenserna av att inte göra det? Bland ”de 20” fanns det de som var på väg att ta gruvpension och som skulle förlora den möjligheten om de avskedades, där fanns nyblivna farsor med nya huslån som skulle drabbas hårt av avsked som även innebär flera månaders avstängning från A-kassan. Dessutom kan man ju föreställa sig vilken signal det skulle ge till LKAB om vad man kan göra med anställda. Om man kan sparka 20 arbetare på ett bräde, vad kommer sen?

Trots motståndet inom det egna facket så drev de yngre förtroendevalda igenom en informationskampanj för att ge sig ut på arbetsplatserna och informera om sanningen bakom anklagelserna om fusk, dvs att ”de 20” utfört beting åt bolaget och att alla tidsrapporter godkänts av cheferna. Under denna informationskampanj lyckades man vända hetsen mot ”de 20” arbetskamraterna till förståelse, uppbackning och vrede mot de ansvariga cheferna och bolaget. Samtidigt verkar det har varit så att både de som varslats och deras arbetskamrater har varit överens om att inte försvara den felaktiga tidsstämplingen. Problemet var att arbetsledningens roll och ansvar helt suddades ut och att de anställda som alltid befinner sig längst ned i ordergivningsskedjan, ensamma krävdes på ett oproportionerligt ansvar.

3. ”Det falska pressmeddelandet”

Medan det pågick ett flerfrontskrig mot ”de 20” - som inte bara hade varslats om avsked och arbetsförbud på LKABs industriområde utan dessutom fick löpa gatlopp i sociala medier¹¹, hotades av våld på stan¹², stämplades som brottslingar av socialdemokratiska politiker och LO-ombudsmän i länet¹³ - förberedde Gruvtolvan sitt årsmöte för 2013.

En av knegarkampanjens medlemmar som deltog i avskedsförhandlingarna för ”de 20” och även deltog i informationskampanjen på arbetsplatserna var nominerad till klubbstyrelsen¹⁴.

Någon dag innan årsmötet skulle hållas briserade en ny bomb i Nordnytt och NSD. Det uppgavs att ett ”falskt pressmeddelande” i Gruvtolvans namn cirkulerar på LKAB där det stod att LKAB är ”arbetarfientligt” och agerar ”olagligt” vid avskedsförhandlingarna.¹⁵

Vad jag kunde se från min TV-soffa under inslaget från Nordnytt var en reporter som viftade med en utskrift av min knegarkamrats jobbmail som innehöll ett internt diskussionsinlägg inom fackföreningen. Jag fick senare veta att det handlade om hur ett pressmeddelande skulle kunna

---

¹⁰ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/gruvtolvan-det-ar-allvarligt-7497412.aspx>, <http://www.nsd.se/nyheter/moralen-ska-hojas-7504910.aspx>

¹¹ Dagens Arbete 9 september 2013: http://www.da.se/home/da/content.nsf/aget?openagent&key=lonefusket_pa_lkab_1378285336917

¹² Dagens Arbete 9 september 2013: http://www.da.se/home/da/content.nsf/aget?openagent&key=gruvfacket_de_var_som_en_flock_pirayor_1378290584775

¹³ Norrbottenskuriren: <http://www.kuriren.nu/nyheter/lkab-har-inget-val-6756193.aspx>, NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/tornman-det-kanns-in-i-margen-7481631.aspx>

¹⁴ Nordnytt: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/gruvtolvan-diskuterade-tidsfusket>

¹⁵ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/falskt-pressmeddelande-i-gruvtolvans-namn-7496155.aspx>

formuleras där även kritik mot LKAB och hetsen i media mot arbetarna fanns med. Mailet hade uppenbarligen hämtats ned av någon annan och placerats hos Nordnytt som inte bara spred uppgiften om ett ”falskt pressmeddelande” utan dessutom pekade ut två medlemmar i Knegarkampanjen som dess spridare.¹⁶

Den bild som Nordnytt här gav TV-tittarna runtom i Norrbotten var att Knegarkampanjens medlemmar hade suttit och knäpat ihop ett eget meddelande till fackmedlemmarna, satt dit Gruvtolvan som avsändare plus en rubrik som gav skenet av att det hela var ett offentligt pressmeddelande, och sen spridit det till medlemmarna. I själva verket handlade det alltså om ett internt diskussionsunderlag. Det fanns med andra ord aldrig något ”falskt pressmeddelande”. Däremot fanns det någon - som hittills inte givit sig till känna - som spred förtroendevaldas jobbmail till media dagarna innan årsmötet, och som media i sin tur använde för att politiskt stämpla vissa förtroendevalda i Gruvtolvan.

Nordnytt agerade här som värsta sortens ryktesspridare och megafoner för makten.

Även om det alltså aldrig existerade något ”falskt pressmeddelande” så existerade nyheten om det. Och den fungerade. Man kan föreställa sig hur mycket svårare det blev efter detta att säga sanningen om det olovliga betinget, om chefernas ansvar och om LKABs press på de anställda. Dessutom riskerade **alla** som gjorde det att hädanefter få en politiskt stämpel på sig.

4. Gruvtolvans årsmöte 2013

Den 26 februari hölls ett mycket välbesökt års- och medlemsmöte i Gruvtolvan och det blev, enligt uppgifter från flera håll i efterhand, en stark manifestation av stöd för ”de 20”. 13 av de varslade tog ordet och berättade för arbetskamraterna vad som faktiskt hade hänt. Många har berättat om det mod som de avskedsvarslade arbetarna visade prov på, och hur deras berättelse vände ilskan som fanns hos många kollegor mot den felaktiga tidsstämplingen, mot bolagsledningens och platschefernas ansvarslöshet.¹⁷

Styrelsevalet som genomfördes via sluten omröstning slutade med att den av knegarkampanjens medlemmar som deltog i avskedsförhandlingarna för ”de 20” och som hade hängt ut som spridare av falska pressmeddelanden, var den som flest ville se i styrelsen då han fick 151 av avlagda 222 röster (dvs 68 procent).¹⁸

¹⁶ Nordnytt: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/gruvtolvan-diskuterade-tidsfusket>

¹⁷ Detta har återberättats till mig från flera av dem som var med på mötet och det bekräftas i det brev som Tommy Hjerberg, sekreterare i Gruvtolvan skickade till medlemmarna senare samma år <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/brevet-fran-knegarkampanjen> - ett brev som för övrigt fått en felaktig beteckning av Nordnytt. Avsändaren i det här fallet var inte Knegarkampanjen utan Gruvtolvans sekreterare.

¹⁸ Nordnytt: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/gruvtolvan-diskuterade-tidsfusket>

5. Avskedsförhandlingarna

Eftersom förbundet IF Metall hade släppt hela frågan om avskedsförhandlingarna i det lokala facket knä, och bolaget hotade med polisanmälan och stora skadeståndsbelopp, utöver avsked utan rätt till A-kassa i tre månader, var alla vägar stängda till att ta en öppen konflikt med bolaget om det olovliga betinget.¹⁹ Utifrån detta valde ”de 20” att själva säga upp sig mot en uppgörelse med bolaget om nedskrivna återbetalningskrav. Ett av villkoren var att de accepterade att bli portade på obestämmd tid från LKABs industriområde.²⁰ Som om de hade mördat någon därinne. Men utvägen att säga upp sig själv och skriva ned återbetalningskraven gjorde naturligtvis att de avväjde de värsta konsekvenserna som ett avsked skulle ha inneburit.

Frågan jag ställer mig är vad som hade hänt utan stödet från arbetskamraterna som de yngre förtroendevalda organiserade upp? Hade möjligheten att själv säga upp sig för att undvika avsked ens öppnats då?

6. Mediadrevet

Att ”de 20” var ”fuskare och miljonbedragare” lanserades stort av både regionala medier och riksmidier²¹ när nyheten lanserades med krigsrubriker och löpsedlar. Detta var huvudnyheten i Norrbotten och media jagade alla som hade en åsikt och som ville synas i media. Man ringde upp Lars Törnman, f d detta ordförande i Gruvtoivan och även f d socialdemokratiskt kommunalråd i Kiruna, idag bolagsstyrelseordförande för Tekniska Verken i Kiruna, som passade på att även han utslunga sin dom över ”de 20”.

”De här personerna borde rannsaka sig själva ordentligt. De har solkat ner gruvarbetaryrket i hela Sverige, ja, i hela Norden. Det är ju redan en riksnyhet.”²²

Men inget var ju klarlagt ännu. På LKAB pågick fortfarande det som kallades utredning och det fanns ännu inga varsel. Enligt personalchefen så hade man

ännu inte bestämt sig vad man skulle varsla om.²³ Men media återgav helt okritiskt LKABs version om bedrägeri i mångmiljonsklassen och LKAB uttalade sig även generöst till media. Det var som om det pågick en samordnad kampanj.²⁴ Media sprang också runt på stan i Kiruna och

¹⁹ Kan man inte bli enig i en förhandling och driva tvisten vidare centralt så **måste** man göra upp lokalt och i första rond. Lokala fack har ingen annan ammunition än att kräva central förhandling. Tvister till Arbetsdomstolen kan bara drivas om förbundets jurister accepterar att driva konflikten.

²⁰ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/lkab-gruvarbetarna-far-sparken-7501732.aspx>

²¹ DN: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/gruvarbetare-pa-lkab-avslojade-med-miljonfusk/>

²² NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/tornman-det-kanns-in-i-margen-7481631.aspx>

²³ Norrbottenskuriren: <http://www.kuriren.nu/nyheter/gruvarbetare-miljonfuskade-6750802.aspx>

²⁴ Norrbottenskuriren: <http://www.kuriren.nu/nyheter/gruvarbetare-miljonfuskade-6750802.aspx>

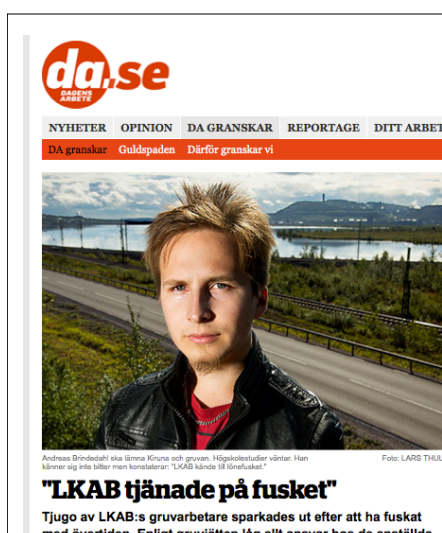
samlade ”upprörda röster” redan dagen efter nyheten släppts, långt innan utredningen presenterats och förhandlingen inletts.²⁵

När Gruvtolvan nåddes av varslat hade kölhalningen i media med andra ord redan pågått i några dagar med benäget bistånd från f d förtroendevalda och socialdemokrater.

Till detta kom en pöbelmentalitet och ett näthat som fyllde kommentarsfälten²⁶. Alla som någon gång hatat en arbetare och velat trycka dit dem tog nu chansen. Någon med personkännedom hängde dessutom ut de misstänkta ”miljonbedragarna” med namn på Flashback vilket drabbade några som inte ens var berörda och dessa uppgifter spreds i sin tur på IF Metall Malmfältens offentliga Facebook-sida av Ann-Kristin Nilsson, socialdemokrat från Kiruna.²⁷

Att socialdemokraterna aktivt deltog i mediadrevet mot ”de 20” blev alltmer uppenbart när även ordföranden för IF Metall i Norrbotten och f d (s)-riksdagsmannen Lennart Thörnlund uttalade sig i media till LKABs fördel och utmålade bolaget som ett offer.²⁸

När uppsägningsförhandlingarna var avslutade och ”de 20” hade portats från industriområdet passade slutligen NSDs krönikör Johan Håkansson på att dra sitt strå till stacken av hat, då han i en helsideskrönika klassificerade näthatarna som ”den folkliga vreden” och menade att ”de 20” kastat en ”spottloska i ansiktet på 60-talets gruvisar som kämpade för en dragligare tillvaro.”²⁹

7. Sanningen rullas upp

Efter sommaren 2013 rullades dock sanningen upp i Dagens Arbete, NSD och Nordnytt. Mail-korrespondens publicerades³⁰ som visade att cheferna känt till de olovliga betingen och att de förekommit i årtal. Intervjuer gjordes³¹ med några av dem som sagt upp sig, där det tydligt framgick hur insytlat bolaget varit med dubbla arbetsorders och beting. Det visade sig att ”de 20” sparkats ut i kylan på grund av oegentligheter i arbetsledningen, uppdrivna krav från bolaget och att de hade offrats och fått ta alla konsekvenserna, medan cheferna gått helt fria.

Då plötsligt hade IF Metalls ombudsman³² mycket att säga:

”– Företaget måste ha känt till det, om cheferna är någorlunda

²⁵ P4Norrbotten: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=98&artikel=5448286>

²⁶ Dagens Arbete 9 september 2013: http://www.da.se/home/da/content.nsf/aget?openagent&key=lonefusket_pa_lkab_1378285336917

²⁷ IF Metall Malmfältens Facebook-sida 20 februari 2013

²⁸ Norrbottenskuriren: <http://www.kuriren.nu/nyheter/lkab-har-inget-val-6756193.aspx>

²⁹ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/den-har-folkvreden-sager-nagot-viktigt-7505585.aspx?page=2&>

³⁰ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/chefer-kande-till-tidsfusk-redan-2011-7874952.aspx>

³¹ Dagens Arbete 9 september 2013: http://www.da.se/home/da/content.nsf/aget?openagent&key=lonefusket_pa_lkab_1378285336917

³² Dagens Arbete 9 september 2013: http://www.da.se/home/da/content.nsf/aget?openagent&key=lonefusket_pa_lkab_1378285336917

normalbegåvade. Alternativet är att de inte haft någon koll överhuvudtaget, säger Tommy Andersson, ombudsman på IF Metalls förbunds kontor, med ansvar för gruvavtalet.”

Även klubb Gruvtolvans ordförande³³ var indignerad och krävde en ny utredning.

Men det var för sent och det måste han ha vetat om. Gruvtolvans ordförande Jan Thelin har förhandlat om anställningar förut och borde veta att när ett protokoll är påskrivet så är det klart. Man kan inte komma i efterhand och säga att nya omständigheter tillkommit och försöka riva upp ett avtal. LKAB avfärdade mycket riktigt allt tal om nya utredningar.

8. Vad är en fackförening?

Veckan innan sanningen började komma fram om ”de 20”, hade två förtroendevalda i Gruvgruppen inom klubb Gruvtolvan uttalat sig i media och berättat att klimatet för fackligt arbete försämrats betydligt under året. Konkreta problem kring facklig tid, lokaler, möten radades upp i artikeln och att det skett en försämring sedan ”de 20”-varslet.³⁴

Samtidigt kunde man läsa ett fullständigt och gemensamt avfärdande av detta från Gruvtolvans ordförande och LKABs kommunikationsdirektör.

”Han menar att facket har goda möjligheter att bedriva sitt arbete med stöd av företaget.

– Snart åker ett femtiotal fackliga företrädare iväg på utbildning med bibehållen lön från LKAB, vilket annat företag som helst hade sagt nej till en sådan sak, säger Jan Thelin.

Från LKAB:s sida kommenterar kommunikationsdirektör Frank Hojem.

– Min bild är att LKAB har ett bra och pågående samarbete med facket, säger Frank Hojem.³⁵

Här kan man se en djup klyfta både när det gäller verklighetsuppfattning och i synen på vad en fackförening är för något. Kritikerna talar å sin sida om facket som en medlemsorganisation och om ett bolag som alltmer stryper möjligheterna att agera för medlemsintresset. Man förstår av texten att dessa företrädare sliter på sina uppdrag men att de upplever sig pressade och även motarbetade.

Klubbordföranden däremot betonar möjlighet att ta ut tid för fackliga uppdrag och inte behöva vara på jobbet, och möjligheten att åka på konferenser. Han berömmar till och med bolagets inställning till facket.

Det är som om de talar från helt skilda planeter och klubbordförande uppträder faktiskt som om han fått partiell minnesförlust och hela frågan om ”de 20” och de olovliga betingen aldrig har hänt.

Därutöver så är uttalandet till media, med stöd av bolaget, ett offentligt angrepp på hans egna medlemmar och förtroendevalda. Något liknande har jag för min del aldrig hört talas om. En fackordförandes första och sista uppgift är att skydda sina förtroendevalda inför arbetsgivaren, även när de hamnar i blåsväder, men här ser vi en ordförande som angriper sina förtroendevalda tillsammans med arbetsgivaren.

---

³³ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/gruvtolvan-kraver-ny-utredning-om-tidsfusket-7880337.aspx>

³⁴ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/hardare-klimat-i-gruvan-7830058.aspx>

³⁵ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/gruvtolvans-ordforande-och-lkab-eniga-bra-diskussion-7832856.aspx>

Senare kom det fram att en av de förtroendevalde som uttalat sig i media, samtidigt var ”ett personärende” baserat på engagemanget för ”de 20”, och att klubbstyrelsen inte hade satt sig emot det, tvärtom.³⁶

Förhandlingarna om hans anställning togs senare över av ombudsmän på förbundet IF Metall och han jobbar kvar i bolaget.

Några dagar efter att de förtroendevalda angripits i media av sin egen klubbordförande, höll de två viktigaste gruppstyrelserna, Gruvgruppen och SAK-gruppen, möten där enhälliga beslut togs om att ställa sina platser till förfogande och kräva ett nytt årsmöte. Detta eftersom ordföranden offentligt ställt sig på bolagets sida mot medlemmar och förtroendevalda, och dessutom förnekat problemen som de förtroendevalda levde med varje dag.³⁷ Det var ungefär hälften av klubb Gruvtolvans gruppstyrelseledamöter, ca 20 personer, som på detta visade sätt sitt missnöje med hur klubben leddes och som krävde ett nytt årsmöte. Bara två mindre gruppstyrelser kvarstod intakta och klubbstyrelsen var djupt splittrad när det gällde den fackliga inriktningen.

9. ”Samtyckesavtalet”

Veckan efter att de båda gruppstyrelserna löst upp sig och inlett arbetet för ett nytt årsmöte var det några entreprenadsanställda som, i sin tur, gick till tidningarna och berättade om det ”samtyckesavtal” som de förväntades skriva på för att få förnyade passerkort in till LKABs industriområde.³⁸ Innebörden i detta var att man skulle ”samtycka” till att LKAB gjorde ”bakgrundskontroller” när det gällde hälsotillstånd, medlemskap i organisationer, Facebook-uppdateringar etc. Ett externt företag skulle göra dessa kontroller för LKABs räkning som skulle kunna neka inpassering utan att förklara varför.

Enligt uppgifter till media skulle facken varit ovetande om detta. Vad ska man tro om det? Informationsdirektör Anders Lindberg argumenterade till tidningarna om att det handlade om att skydda ”även IF Metalls medlemmar” mot organiserad brottslighet medan klubb Gruvtolvans ordförande (dvs ordföranden för IF Metalls medlemmar på den aktuella arbetsplatsen) var klädsamt tyst om hur han såg på ”samtyckesavtalet”.³⁹

Det blev istället IF Metalls avdelning i Malmfälten som fick säga ifrån till LKAB som drog tillbaka förslaget temporärt.⁴⁰

---

³⁶ <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/brevet-fran-knegarkampanjen> Detta brev har av Nordnytt felaktigt rubricerats som ett brev från Knegarkampanjen medan det i själva verket var ett medlemsutskick från klubbstyrelsens sekreterare Tommy Hjertberg.

³⁷ Nordnytt: [http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/fackklubbar-upploser-sig-i-protest?](http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/fackklubbar-upploser-sig-i-protest?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Svtse-Nordnytt+%28svt.se+-+Nordnytt%29)
<http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/gruvtolvan-styrelser-upphor-7839028.aspx>; NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/ingen-forsoning-i-gruvtolvan-7846517.aspx>

³⁸ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/lkabs-nya-krav-skriv-under-samtyckesavtal-7859379.aspx>

³⁹ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/facket-starkt-kritiskt-till-samtyckesavtalet-7861157.aspx>

⁴⁰ NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/kiruna/lkab-backar-om-samtyckesavtal-7865635.aspx>

10. Finns rätten till extra årsmöten i IF Metall?

I IF Metalls stadgar,⁴¹ §23 moment 3, finns reglerna för medlemsmöten. Ett årsmöte är ett medlemsmöte och man hittar reglerna för årsmöten på samma ställe. Där står:

"Medlemsmötet är klubbens högsta beslutande organ om inte klubben har inrättat representantskap enligt mom. 8. Ordinarie möten hålls enligt beslutad plan. Årsmötet hålls senast i februari. Styrelsen beslutar om eller när extra möte ska hållas. Extra möte ska dock hållas då minst 25 procent av medlemmarna skriftligen begär detta. Endast de ärenden som föranlett mötet får då behandlas."

Här finns inget som säger att extra årsmöten inte kan kallas in. Tvärtom. Extra möten **ska hållas** om 25 procent skriftligen begär det.

När två gruppstyrelser i Gruvtoivan ställde sina platser till förfogande i början av september gjorde man det med hänvisning till rätten att sammankalla ett nytt årsmöte och välja styrelse. Man åberopade sig på den fackliga medlemsdemokratin och på stadgarna.⁴² Detta föll inte i god jord hos IF Metall.

Ombudsman Lars Kiviniemi på IF Metalls avdelning i Malmfälten författade ett brev om det odemokratiska i att hålla extra medlemsmöten som Nordnytt spred under rubriken "Fackordförande sitter säkert",⁴³ hur nu Nordnytt kunde vara så säkra på detta.

Lars Kiviniemi skriver:

"Att man skulle kunna avsätta en klubbstyrelse/styrelseledamot för att man inte tycker att de gör ett bra arbete skulle innebära att efter varje förhandling ska man ha medlemsomröstning i förtroendefrågan. Det är inte hållbart."

"Att med 25 procent av rösterna begära ett extra medlemsmöte i en enskild fråga är möjligt, dock inte att avsätta en styrelse."⁴⁴

Lars Kiviniemi säger till Nordnytt:

"- En avsättning kan bara bli aktuell om man gjort sig skyldig till något brottsligt eller om man grovt misskött sitt fackliga uppdrag, men då är det avdelningen som utreder och fattar beslut, inte ett extra medlemsmöte i en lokal fackförening."

Förbundet IF Metalls tolkning innebär i klartext att man kan kalla in extra årsmöten och kongresser för att välja ny ordförande och styrelse i alla föreningar, inklusive de politiska

⁴¹ IF Metalls stadgar: [https://www.ifmetall.se/ifmetall/home/resources.nsf/vRes/if_metall_1301052544737_stadgar_2011_webb_pdf/\\$File/Stadgar%0202011_webb.pdf](https://www.ifmetall.se/ifmetall/home/resources.nsf/vRes/if_metall_1301052544737_stadgar_2011_webb_pdf/$File/Stadgar%0202011_webb.pdf)

⁴² NSD: <http://www.nsd.se/nyheter/ingen-forsoning-i-gruvtolvan-7846517.aspx>

⁴³ Nordnytt: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/hdsher>

⁴⁴ IF Metall: http://www.ifmetall.se/ifmetall/avd/content.nsf/aget?open&key=hantering_av_organisationsfragor_1379482118206

partierna, *utom* i fackföreningen IF Metall. Trots de egna stadgeskrivningarna som anger att extra möte *ska hållas* om 25 procent av medlemmarna begär det.

Det som blir ännu mer barockt när det gäller IF Metalls stadgetolkning, är att även i de fall när en klubbordförande eller styrelse misskött sig så kan de inte väljas bort av medlemmarna utan bara avsättas uppifrån. Ett medlemskollektiv kan inte någon gång rösta bort förtroendevalda som missköter sig (förutom om det råkar infalla ett årsmöte just då) utan måste vända sig uppåt i hierarkin och kräva utredningar av ombudsmän som inte är valda utan är anställda av förbundet.

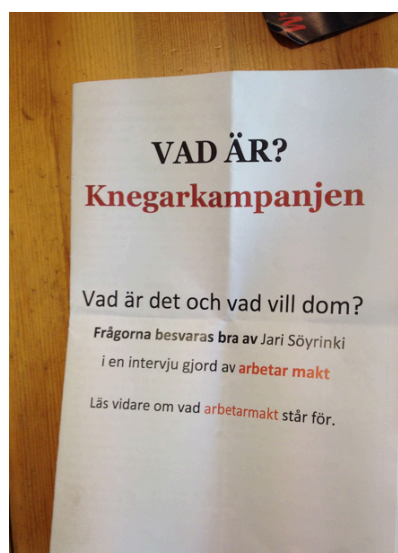
Oavsett i vilka tonarter förbundet IF Metall hyllar demokratin så kan det inte betecknas som en medlemsdemokratisk förening.

Det är väl värt att påpeka att det inte finns några som helst uppgifter som pekar i riktning mot att Lars Kiviniemi eller ordföranden för IF Metalls avdelning i Malmfälten Tomas Nilsson någon gång tog kontakt med de förtroendevalda som lämnat sina poster för att höra efter om deras skäl. Inte heller finns det några uppgifter om att avdelningen faktiskt utredde ifall ledningen i klubb Gruvtolvan eventuellt hade misskött sina fackliga uppdrag. Istället var en ny mediaoffensiv på gång.

II. "Det är Knegarkampanjen!"

Samma dag som Lars Kiviniemi publicerade sitt brev till Gruvtolvans ordförande gjorde Nordnytt ett inlägg som hävdade att konflikterna inom Gruvtolvan berodde på ett kupp försök från Knegarkampanjen och med andra ord inte hade något med föreningens inre tillstånd att göra eller dess ledning.

Nordnytt lät klubbordföranden oemotsagd breda ut sig i en telefonintervju om att det pågick ett kupp försök. Ingen från Knegarkampanjen gavs möjlighet att kommentera detta. I inslaget klipptes dessutom gamla nyhetsbilder från valrörelsen 2010 ihop med nya ljudklipp, så att tittaren fick ett intryck av att de två gruppordförandena som ställt sina platser till förfogande gjorde det som en del av en partipolitisk kampanj.⁴⁵ Knegarkampanjen anmälde inslaget till Granskningsnämnden.⁴⁶

I början av oktober togs så det mest bisarra greppet hittills för att punktera medlemsmissnöjet i Gruvtolvan och skrämja slag på de medlemmar som försökte få igenom ett extra årsmöte.

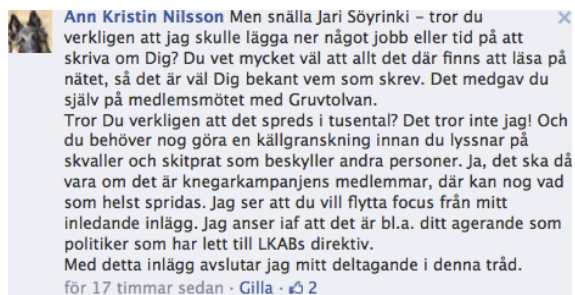
Ett anonymt flygblad på blankt papper och med färgtryck spreds i tusentals exemplar inne på LKABs industriområde. Flygbladet gav intrycket av att ges ut av Knegarkampanjen och en av våra medlemmar pekas ut som en slags under cover-medlem i en helt annan organisation som vi aldrig samarbetat med. Den medlem som svartmålad och baktalades på detta vis hade varit med och förhandlat för "de 20", hade deltagit i informationskampanjen om de olovliga betingen, hade blivit hotad med våld på stan på grund av sitt arbete för "de 20"s rättigheter, hade fått flest röster i styrelsevalet på årsmötet 2013, hade varit med och påtalat de försämrade villkoren för fackligt arbete inom LKAB, hade tillsammans med ca 20 andra ställt sin plats till

⁴⁵ Nordnytt: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/nordnytt/splittring-i-gruvtolvan-300-kraver-att-ordforanden-ska-avga>

⁴⁶ <http://knegarkampanjen.com/2013/09/18/knegarkampanjen-anmaler-nordnytt/>

förfogande i gruppstyrelsen och var aktiv för att samla in namn för ett nytt årsmöte. Jari Söyrinki.⁴⁷

Flygbladet hade klippts och klistrats ihop från en två år gammal tidningsintervju plus andra organisationers hemsidor på webben och det hade ingen avsändare. **Inga** aktuella uppgifter om Knegarkampanjens faktiska politik fanns med. Det förekommer uppgifter om att bladet spreds bl a av klubbordföranden själv.⁴⁸

Socialdemokraten Ann-Kristin Nilsson pekades ut som att ha legat bakom tillverkningen och spridningen av bladet. När Jari Söyrinki långt senare konfronterade henne med dessa uppgifter tog hon **inte** avstånd från flygbladet.⁴⁹

Ingen har hittills trätt fram och tagit på sig ansvaret för det anonyma flygbladet trots att det spreds i drivor under en längre tid inför det utsatta ordinarie medlemsmötet i Gruvtoivan den 17 oktober.

Det finns heller inga uppgifter om att IF Metalls avdelning agerade mot den organiserade smutskastningen av en av deras förtroendevalda.⁵⁰

12. Medlemsmöte 17 oktober 2013

Den 17 oktober hölls ett ordinarie medlemsmöte i Gruvtoivan. Där behandlades frågan om extra årsmöte och ombudsman Lars Ankarfjäll från förbundet IF Metall deltog och han stödde den stadgetolkning som Lars Kiviniemi på avdelningen tidigare gjort. Namninsamlingen för ett nytt årsmöte som hade samlat 451 namn, drygt 25 procent av medlemmarna, lades till handlingarna utan åtgärd. Jari Söyrinki lämnade sin plats i klubbstyrelsen. P4 Norrbotten skriver:

”Konflikten inom fackklubben har samband med det så kallade tidsfusket tidigare i år. Det var då 20 LKAB-anställda tvingades sluta på grund av felaktiga tidsrapporteringar. Jari Söyrinki, som igår hoppade av sitt uppdrag som styrelseledamot, är kritisk till hur styrelsen har agerat kring tidsfusket.

– Från och med det har vi haft en tudelad facklig verksamhet och helt olika inriktningar för hur vi bedriver det arbetet, där vi har uppfattat den andra parten som mycket mer undergiven och kanske till och med dömande av våra egna medlemmar än vad vi tycker är okej, säger han.

Under mötet presenterades också en namnlista med krav på extra årsmöte och omval av styrelse. 451 medlemmar hade skrivit på.

– För oss är det en viktig viljeyttring från en fjärdedel av medlemmarna, säger Jari Söyrinki.⁵¹

⁴⁷ <http://knegarkampanjen.com/2013/10/02/falskt-anonymt-flygblad-sprids-av-vem-och-varfor/>

⁴⁸ <http://knegarkampanjen.com/2013/10/04/politiskt-svineri/#comments>

⁴⁹ IF Metall Malmfältens Facebook-sida 13 mars

⁵⁰ Jari Söyrinki var vid den här tidpunkten styrelseledamot i klubb Gruvtoivan och facklig representant i LKAB Berg och Betongs bolagsstyrelse.

⁵¹ P4 Norrbotten: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=98&artikel=5678215>

13. Öppet socialdemokratiskt baktaleri på ledarplats

Dagen efter medlemsmötet i Gruvtolvan ansåg Olov Abrahamsson, socialdemokratisk politisk chefredaktör på NSD, att det var dags att ta bladet från munnen och informera alla läsare och partimedlemmar i Norrbotten om Knegarkampanjen. Han tog sitt avstamp i klipp-o-klistra-inslaget från Nordnytt den 17 september om ”kuppförsök” i Gruvtolvan plus slumpvisa åldersstigna träffar på Google som visade att tre namngivna medlemmar i Knegarkampanjen har varit aktiva i andra vänsterorganisationer för ca 10-15 år sedan, samt att undertecknad opponerat mig mot Sveriges deltagande i bombningarna av Libyen.

Inga aktuella uppgifter om Knegarkampanjens faktiska politik ingick i hans ”granskning”. Av dessa spikar kokade han en soppa som gick ut på att ”Sektvänstern lever” och publicerade en bild på en kinesisk fana med hammaren och skäran. Han gick till och med så långt som att

föreslå partival i facken och tvång för fackligt aktiva att redovisa sina partipolitiska sympatier.⁵² Tommy Hjertberg, en av de avgående gruppstyrelseledamöterna, replikerade:

”Abrahamsson lever kvar i en svunnen tid och försöker sätta in motsättningarna i de politiska fällor som gällde innan 1989. Men för oss som växt upp efter murens fall, och som tänkt till om erfarenheterna av både kommunismens och det svenska folkhemmets fall, så är det uppenbart att dessa gamla riktningar inte har något kvar att erbjuda. Som jag ser det är varken hammaren och skäran eller sosserosen värda att vårda.

Knegarkampanjen har inte alla svaren och är inte ett parti med ett partiprogram. Det är en samlingspunkt för både politiskt nyvakna knegare och politiska flyktingar från de gamla arbetarpartierna, som vill arbeta för ett alternativ till den borgerliga politiken och för en uppbyggd arbetarrörelse. I facket verkar vi för politisk frihet och partipolitiskt oberoende – till skillnad från Abrahamsson som vill ha in partival även i facket.”⁵³

14. Motioner till IF Metalls kongress

Tommy Hjertberg som fortfarande var sekreterare i klubb Gruvtolvan lämnade under hösten in tre motioner i eget namn utifrån de erfarenheter som de oppositionella gjort under året, till IF Metalls kongress 2014. Två av motionerna hade med konflikten i Gruvtolvan att göra och Tommy Hjertberg följde här de spelregler som förbundet angivit; motionera till kongressen.

Den första motionen handlade om lokal konflikträtt. Han skrev; *”Arbetsgivarsidan har de senaste 25 åren gått fram med häftiga omläggningar av sin verksamhet, ägarbyten och uppdrivna lönsamhetsmål. Från och med 2008 har detta satts i system och många av förbundets medlemmar har förlorat sina jobb. Detta har minskat*

⁵² NSD: <http://www.nsd.se/opinion/sektvanstern-lever-7933890.aspx>

⁵³ <http://knegarkampanjen.com/2013/10/23/gamla-ideer-och-nya-tider/>

möjligheterna att förbättra medlemmarnas villkor via centrala förhandlingar. I stort sett alla arbetsvillkor förhandlas lokalt, tillämpningen av riksavtal sätts lokalt, omläggningar, omstruktureringar, nedläggningar av verksamhet och drift beslutas och genomförs lokalt och vi står helt tandlösa eftersom fredsplikt råder i alla dessa fall. Dessutom kan en arbetsgivare bryta mot ingångna avtal utan att riskera mer än ett skadeståndsanspråk, samtidigt som fackföreningen fortsätter att vara bunden av fredsplikt. För att rädda medlemmarnas jobb och villkor är det i dag helt nödvändigt att kunna ta konflikt lokalt och även att kunna ta till sympatiåtgärder”. (motion A8)

Den andra handlade om att facket borde vara partipolitiskt oberoende. Han skrev; *Det behövs ett politiskt aktivt fack som driver de frågor som är viktiga för våra medlemmar. Men det stöd som IF Metall ger till Socialdemokraterna har inte önskad effekt, vare sig genom att öka medlemmarnas politiska engagemang eller genom att medlemmarnas intressen tas till vara i politiken. I stället för att ge Socialdemokraterna ett ovillkorligt stöd i form av pengar och arbetsinsatser från de fackligt anställda borde fackets resurser användas till en bredare kampanj mot den borgerliga regeringen för att driva de frågor som är viktiga för medlemsmajoriteten, oavsett partitillhörighet”. (motion B30)*

Den tredje handlade om att stärka medlemsdemokratien genom att göra det möjligt för medlemmar att begära extra årsmöte i sin fackklubb. Han skrev; *”Sveriges fackföreningsrörelse behöver ställas om för att förbättra förtroendemannastyret av organisationerna. Det är nödvändigt för att kunna motverka en låg medlemsaktivitet, som gynnar arbetsgivarna. För att stärka förtroendemannastyret i klubbarna bör IF Metall införa en entydig skrivning i stadgarna som gör det möjligt för medlemmarna att avsätta förtroendevalda som missköter sitt förtroendeuppdrag genom att till exempel göra sig skyldiga till maktmissbruk, korruption, hemlighållande av information eller bryta löften som de gett medlemmarna. I dag finns möjligheten att inkalla ett extra möte om minst 25 procent av medlemmarna skriftligt begär det. För att möjliggöra att medlemmarna även kan avsätta sina förtroendevalda bör stadgarna uttrycka att denna rätt även innefattar möjligheten att begära ett extra årsmöte för att välja en ny styrelse under pågående mandatperiod”. (motion B54)*

Alla tre motionerna avslogs av IF Metalls kongress.⁵⁴

Industri
KNEGAREN

Sedan december publiceras ett fackligt-politiskt blad för LKAB-anställda i Kiruna. Det kallas IndustriKnegaren och kommer ut varannan vecka.

I tidigare nummer har du bl.a. kunnat läsa om

- Regeringens utredning om höjd pensionsålder
- Intervjuer och lokala nyheter
- Plattformen 10 punkter för att rusta upp facket

Jobbar du där och vill läsa bladet, mejla då
industriknegaren@gmail.com eller ring 073-8255589
Ansvarig utgivare för bladet är Jari Söyrinki.

Gungstolar i fin nordisk björk

15. IndustriKnegaren

Under vintern 2013/14 inleddes utgivningen av ett arbetsplatsblad för LKAB-anställda. Jari Söyrinki var ansvarig utgivare och han publicerade en annons i Kiruna Annonsblad om det.⁵⁵ Bladet kallades IndustriKnegaren men gavs alltså inte ut av Knegarkampanjen. Däremot sammanfaller det med vår uppfattning att arbetare och fackmedlemmar har rätt att ge ut vilka informationsblad som helst på arbetsplatserna arbetskamrater emellan, för att förbättra flödet av information om produktionen, om arbetsgivaren, om arbetsrättsliga frågor, om regeringspolitikens konsekvenser på jobbet, om den fackliga politiken, med mera.

I det första numret publicerades en tiopunktlista som ett antal medlemmar i Gruvtolvan enats om. Bl a sades att:

”1. Facket är medlemmarnas intresseorganisation. Inte företagets, ombudsmännens eller förbundsledningens. Det är en försvarsorganisation mot arbetsgivarsidan och en lönekartell. (...) 4. Stormöten ska sammankallas för att diskutera stridsåtgärder om arbetsgivaren, eller någon annan, på något avgörande sätt hotar att inskränka den

⁵⁴ http://www.ifmetallkongress.se/media/92808/Beslutsbok-2014_helhet_2-april.pdf

⁵⁵ Kiruna Annonsblad. http://nas40.cabapp.com/publikwebb/Kiruna_Annonsblad/2014/KIAB_2014_vecka04.pdf

lokala fackklubbens handlingsfrihet. (...) 5. Facket ska vara partipolitiskt obundet men politiskt aktivt därför att levnads- och arbetsvillkoren påverkar varandra. Precis som arbetsgivaren använder pengar och inflytande för att påverka samhället ska facket göra det på ett sätt som gynnar medlemmarna. Men bara i sakfrågor som medlemsmajoriteten ställer sig bakom och inte till något särskilt parti. Inga medlemspengar ska gå till något parti. 6. Ett tillgängligt och medlemsstyrt arbetssätt (...) 7. En fri intern debatt är det enda sättet att nå fram till en enighet som inte baserar sig på lydighet inför en maktfullkomlig ledning. Vi vill ha avsättbara representanter. Förtroendevalda borde frivilligt ställa sina platser till förfogande om 25% av medlemmarna skriftligt begär det, en regel som vi vill få inskriven i fackets stadgar. 8. Direktinformation och redovisningsplikt inför medlemmarna. (...) 9. Enighet mot arbetsgivaren. I konflikter med arbetsgivaren ska fackliga och personliga skillnader ställas åt sidan. Ett solidariskt försvar av medlemmarna är en plikt för alla förtroendevalda. Fackliga företrädare som driver arbetsgivarens vilja ska avsättas. (...) 10. Nej till korruption. (...)"⁵⁶

Enligt Jari Söyrinki så var upplagan 2-300 exemplar och bladet gavs ut varannan vecka.

I det första januarinumret kan man läsa en kommentar till de extra årsmöten som hållits för Gruv- och SAK-grupperna: ”i höstas krävde 450 medlemmar att få välja ny styrelse för Gruvtolvan. Då kom Jan Thelin och IF Metalls ombudsmän överens om att medlemmar inte kan kräva omval, för så säger visst stadgan. Att en ordförande kan avsättas uppifrån – men inte nerifrån. Det som hände istället var att grupperna fick nya styrelser i december. På SAK-gruppens årsmöte deltog fyra personer och på Gruvgruppens var det nitton. Därför frågar vi oss: hur kan man protestera mot att hundratals kräver ett val där alla får delta – men vara nöjd med att 23 personer väljer representanter för 1200 medlemmar? Är inte det en skev medlemsdemokrati?”

Detta håller jag verkligen med om. Är det inte en underdrift?

16. Politikförbud på LKAB

Den 10 mars 2014 kom nyheten om att LKAB stoppar all politisk aktivitet på industriområdet. Att ”sprida” politiskt material ”och dylikt” förbjuds. Detta eftersom det är valår och det har ”förekommit politiska flygblad”. Gruvtolvans ordförande säger att han ”kan leva med detta” och menar att LKAB gör detta för att det ”dykt upp lite udda flygblad”.⁵⁷ LKABs kommunikationsdirektör påpekar att facken, dvs alla IF Metalls klubbar inom LKAB

(Gruvtolvan, Gruv 4an, 135an, Svartöastaden) godkänt riktlinjerna i förhandling. Ombudsmannen på avdelningen Daniel Eneslätt hävdar å sin sida i ett Facebook-inlägg 10 mars⁵⁸ att ”För det första så är det ingen förändring mot tidigare policy. Skillnaden är att den nu finns ”på pränt”. Det andra som är viktigt att betona är att det finns ett fel i DA:s artikel. Den är inte framförhandlad med facken, utan den är presenterad på ett möte som information.” Vad Daniel Eneslätt här förtiger är att information till facken också sker enligt Medbestämmandelagens regler (§19) och facken har alla möjligheter att säga ifrån och kräva regelrätt förhandling.

Några veckor senare så affischerade Gruvtolvan på LKABs arbetsplatser om ett socialdemokratiskt arrangemang i stadshuset under rubriken ”Ställ upp” och jag har inte fått några uppgifter om att socialdemokraterna åthutats av LKAB för detta. Tvärtom deltog LKAB på samma möte som affischerades i gruvan, i en paneldebatt tillsammans med Gruvtolvans

⁵⁶ Se den fullständiga 10-punktslistan i Bilaga till denna rapport.

⁵⁷ Dagens Arbete: http://www.da.se/home/da/content.nsf/aget?openagent&key=lkab_ingriper_mot_politik_pa_jobbet_1394459383223

⁵⁸ <https://www.facebook.com/groups/196242590090/?ref=ts&fref=ts> 10 mars 2014

ordförande Jan Thelin.⁵⁹

På IF Metalls Facebook-sida kan man läsa att socialdemokraten Ann-Kristin Nilsson anser att det är Knegarkampanjens fel att LKAB beslutat - vilket alltså klubb Gruvtolvan godkänt - om förbud för politiska material på företaget och att hon oroar sig för det egna partiets valrörelse.⁶⁰ I samma Facebook-tråd från 10 mars kan man också läsa att Jari Söyrinki drar slutsatsen att hans arbetsplatspublikation IndustriKnegaren måste dras in.

-Det som har hänt är att först så stämplades all opposition i facket som ”politisk”. Sen förbjöd man all politik, säger Jari Söyrinki till mig.

Trots detta så genomförde socialdemokraterna EU-valrörelse i maj på LKAB med arbetsplatsbesök av både Olle Ludvigsson, EU-parlamentariker och den lokala (s)-kandidaten till riksdagen Emilia Töyrä.

Är det alltså bara den fackliga oppositionen och dem som stämplats som ”knegare” som politikförbudet vänder sig emot?

Politikförbudet är enligt min mening uppseendeväckande och en skandal. Det finns t ex inga arbetsrättsliga frågor som inte är politiska. Vilka lagar som styr, vad man tycker om dem, vilka partier som vill vad etc. Allt detta är politik. Hur bolagens makt över samhället ser ut och i en stad som Kiruna, över samhällsomvandlingen, är politiska frågor. Att facken släppt igenom ett förbud mot att arbetskamrater sprider information om dessa frågor mellan sig - en grundläggande fri- och rättighet - visar att de är minst lika rädda för oberoende arbetare som bolaget är.

---

⁵⁹<http://knegarkampanjen.com/2014/04/05/kirunaborna-och-stadsflytten-anvands-infor-eu-valet/>

⁶⁰ <https://www.facebook.com/groups/196242590090/?ref=ts&fref=ts> 10 mars

17. SLUTSATSER OCH LÄRDOMAR

Som redan sagts är mina slutsatser att försvaret av arbetares intressen mot bolagsmakt och kampen för medlemsstyrda fackföreningar hotar mycket stora och välorganiserade intressen och att svartmålningen av Knegarkampanjen var en manöver från dem vars maktställning hotades.

Aktörerna var ett av Sveriges största exportföretag (LKAB), en av landets viktigaste fackföreningar (IF Metall) med sin fackligt-politiska samverkan med landets största politiska parti (Socialdemokraterna). Bombardemanget av en liten arbetarförening utan maktställning framstår som absurd om man inte inser vilka krafter arbetarna på LKAB faktiskt utmanade. Styrkan och frenesin i hetsjakten på Knegarkampanjen visar att byråkraterna inom arbetarrörelsen upplevde den rörelse som uppstod bland gruvarbetare i Kiruna i spåren på avskedsvarslet i februari, som ett faktiskt hot.

Andra arbetare som samlas och börjar röra sig självständigt omkring sina egna intressen utan att låta sig hunsas av regler som är instiftade för att ta ifrån dem inflytande och/eller köra med dem, eller av förstelnade arbetarorganisationer som inte lever för, utan av dem, kommer att göra liknande erfarenheter.

Så vilka är de viktigast lärdomarna arbetarkampen på 2000-talet kan dra ur konflikten?

- Bolagsmakten tolererar inte självständigt agerande hos de anställda. Att de 20 tvingades bort från sina anställningar var inte i första hand resultatet av ett avslöjande, utan en upptakt på en kampanj från arbetsgivarsidan för att trimma in en ny företagskultur. Politikförbudet som bara drabbat fackligt oppositionella kombinerat med den extremt vinklade politiska propaganda som företaget själv sprider, t ex i tidningen LKAB Framtid, är uttryck för detta.
- Arbetsgivarens envälde råder på arbetsplatserna idag, precis som innan fackföreningarna och kollektivavtalen fanns. Detta envälde upprätthålls inte bara av bolagen utan av fackledningarna och det socialdemokratiska partiet. Behovet för arbetare att organisera sig mot detta envälde är lika stort idag, men oavsett om det sker inom eller utanför facket så måste det vara i opposition mot det fackliga etablissemang som lever på att anpassa sig till arbetsgivaren.
- Det fackliga etablissemang kan acceptera en viss opposition i politiska frågor. Men det de inte kan acceptera är en opposition som på ett handlingskraftigt sätt vänder sig mot den egna arbetsgivaren, eftersom grundförutsättningen för deras privilegierade tillvaro är ett samförstånd med arbetsgivaren på medlemmarnas bekostnad.
- De trakasserier och stämplingar som både våra medlemmar och andra fackligt aktiva blivit utsatta för visar på en tydlig lärdom: en facklig kamp som konsekvent och oförsonligt tar strid för medlemmarna kräver att man kan organisera sig anonymt. Detta har visat sig gälla även den grundläggande kampen för medlemsstyrda fackföreningar.

10 punkter för att rusta upp facket

1. Facket är medlemmarnas intresseorganisation. Inte företagets, ombudsmännens eller förbundsledningens. Det är en **försvarsorganisation** mot arbetsgivarsidan och en **lönekartell**. Fackets grundprincip måste vara solidaritet med de mest utsatta. **Skyddsombuden** är den bredaste fackliga kraften i Sverige med över 100 000 förtroendevalda. De utför dagligen ett arbete som räddar liv. Skyddsorganisationen måste rustas upp och skyddsombuden ges större befogenheter att ingripa när arbetsgivaren inte tar sitt ansvar.

2. Facket ska börja inspektera och inventera driften på arbetsplatserna, för att **binda vinster** och andra obundna medel till **investeringar i de anställda** och **samhällsbygget** runt omkring (vården, skolorna, omsorgen, rekreationen och bostadsområdena) samt motverka slöseri av de gemensamma resurserna.

3. Facket ska **lyfta fram kvinnor** på alla nivåer och poster för att öka vår styrka mot arbetsgivaren. Fackföreningen är manligt dominerad vilket ofta gör den könsblind. Många problem är unika för kvinnor, till exempel att få maskiner, arbetskläder och verktyg som passar. Eller frågor rörande arbetsmiljö, ersättningar och ledigheter kopplade till graviditet.

4. Stormöten ska sammankallas för att diskutera stridsåtgärder om **arbetsgivaren, eller någon annan**, på något avgörande sätt hotar att inskränka den lokala fackklubbens handlingsfrihet. Vi vill få lokal konflikt rätt, särskilt lokal strejkrätt, inskrivet i kollektivavtal och stadgar.

5. Facket ska vara **partipolitiskt obundet** men **politiskt aktivt därför att levnads- och arbetsvillkoren påverkar varandra. Precis som arbetsgivaren använder pengar och inflytande för att påverka samhället ska facket göra det på ett sätt som gynnar medlemmarna. Men bara i sakfrågor som medlemsmajoriteten ställer sig bakom och inte till något särskilt parti. Inga medlemspengar ska gå till något parti.**

6. Ett tillgängligt och medlemsstyrt arbetssätt:

- Den närmaste fackliga instansen ska hålla medlemsmöten på arbetsplatserna. Medlemmar ska kunna begära att medlemsmöte hålls på deras arbetsplats.
- Facket ska sträva efter att så många medlemmar som möjligt väljs till förtroendeuppdrag. Alla kan göra något och en kontaktperson i varje arbetslag är ett första delmål.
- Utöver årsmötena som väljer styrelser ska halvårsvisa konferenser hållas för att samla in medlemmarnas önskningsområden och vilka prioriteringar som ska göras.

7. En fri intern debatt är det enda sättet att nå fram till en enighet som inte baserar sig på lydighet inför en maktfullkomlig ledning. Vi vill ha **avsättbara representanter**. Förtroendevalda borde frivilligt ställa sina platser till förfogande om 25% av medlemmarna skriftligt begär det, en regel som vi vill få inskriven i fackets stadgar.

8. Direktinformation och redovisningsplikt inför medlemmarna. Med undantag för personärenden och frågor där tystnadsplikt råder på grund av lag eller avtal ska förtroendevalda vidarebefordra all information till medlemmarna.

9. Enighet mot arbetsgivaren. I konflikter med arbetsgivaren ska fackliga och personliga skillnader ställas åt sidan. Ett solidariskt försvar av medlemmarna är en plikt för alla förtroendevalda. Fackliga företrädare som driver arbetsgivarens vilja ska avsättas. Generationsskifte är en överlevnadsfråga och moderna organisationsformer måste skapas för den nya situationen där arbetare från olika länder och bolag, med olika anställningsformer, arbetar sida vid sida.

10. Nej till korrupcion. Inga fackliga företrädare ska ta emot någon form av ekonomisk ersättning från arbetsgivaren (eller underleverantörer) utöver den lön man normalt skulle fått för sitt arbete. Villkoren för fackligt anställda ska vara samma som för medlemmarna.